

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 03953

METALENE KVEYTN

Yehoshua Monik Lederman

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

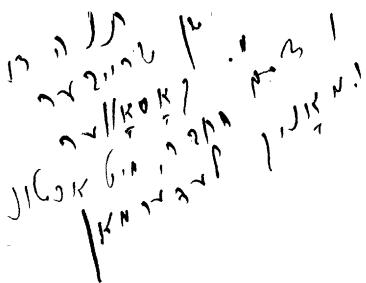
Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

הושע מאניך לעידערמאן

מעטה אל ענע קוויטון

טארילאג «תחדה»
תַּלְיָא בָּרְבָּן

Copyright 1935
by Sam Latherman
New York, N. Y.

מיט זילבערנע, מיט טעלעטקאָפּ-טרומײַטן
מיין בליך

גערופֵן האָט אין פִּינְצְטוּרָן רֹוִים —
גָּאָטֶשׁ לְאַבָּאָרָאָטָאָרִיעַ, —

איך האָבּ דערזען זיין האָנט פֿרְעַמְדִיךּ
הִימְלִישָׁע קָעָרְפָּעַר, —

אוֹן עַמִּיךְ דָּאָרְטָן,
אוֹן בְּלָאָעָן דָּאָכְטָן
מִיר נָאָלָעָטָם מִיְּנָעָן לִידְעָר —

די
מיט לִיכְתָּבְלָטְנְדִּיקָע
אוֹן זִינְגְּנְדִּיקָע שְׂטָעָרָן-שְׂוֹאָנָעָן.

*

אָפְגָעָרִין זַיֵּךְ פֿוֹן עֲרָדִ-פְּלָאנְגָט,
 אַיךְ טְרָאָג זַיֵּךְ לִיכְטַ-שְׁנָעֵל אַיְבָּעָר הַיְמָל,
 עַנְדָּלָאָעַ רְוִימָעַן-שְׁטוּרָעָקָעַס לְוִיפָּן מִיד אַקְעָגָן.
 וּוּעָר אַיךְ נָאָר אַרְיִינְגָּשְׁלִיְדָעָרָט אַין אַתְּהָוִים פֿוֹן כָּאָס,
 לִיכְטָן-מִינְגָּעַ נִיגָּל אָוִיף לְעוֹוָגְנָעָדָיק אַין פִּינְגְּטָעָר ;
 מִינְגָּעַ נִיגָּל וּוּעָרְן פִּיאָאֵק שְׁטָעָרְן-לְוִוִּיךְ צַו מַעֲרָקָן
 אָנוֹ פֿוֹן שְׁטָעָרְן-לְוִוִּיךְ דִּי קְלָאָגָעָן אַוְיְצָוָנָעָמָעָן, —
 שְׁטוּרָעַק אַיךְ אַוִיס אַין פִּינְגְּטָעָר מִינְגָּעַ לִיכְטָנְדִּיקָעַ הַעֲנָט
 צַו בָּאַלְיְיכָטָן מִיד דָעַם וּוּגָג
 אָנוֹ יוּוּוֹלְנְדִּיק אַיךְ לָאָוֹ פֿוֹן זַיֵּךְ מִיךְ פְּרִירָן
 אַין אַיְבָּעָרוֹף-גַּעַזְאָגָעָן מִיטַּדְיַה שְׁטוּרָן.

אין דעם טונקעלן רויים

אין דעם טונקעלן רויים פון מיין וועלטאל
 האָב אַיך בְּלֻנְדְּגִיךְ שְׁטַעַרְן בְּאַשְׁאָפָן,
 אָוֹן יְעָדֵן שְׁטַעַרְן האָב אַיך אַין אַוְאנְדְּעַרְקְּרִיְּזָן גַּעַשְׁפָּאָנָט,
 אָוֹן יְעָדֵן קְרִיְּצְוָעָג פָּוּן דִּי וְאַנְדְּעַרְקְּרִיְּזָן
 דָּאָב אַיך אַנְגַּעַצְּיִיכְּנֶט
 אָוֹן דִּי שְׁטַעַרְן פָּוּן קָאַלְזְּוּעָס בְּאוֹאָרְגָּט,
 אָוֹן אַלְטָע גַּעֲנִיטָע טְוּרְעָמָוועְכְּטָעָר, —
 מִיטָּ לְיוֹלְקָעָס אַרְטִיקָע,
 בָּאוֹעַצְּטָה האָב אַיך אַין גָּאַלְדוֹן-קָאַמְעָרוֹן,
 גַּעַפְּרוּעַמְטָע אַין לִיְכְּטוּרְעָמָס פָּוּן זְוַגְּעָן,
 אָף יְעָדֵן מִיטְלְפָוָנָקָט פָּוּן רְוִימָעַן-אַקְעָאן,
 וְאוֹרְ דִּי שְׁטַעַרְן שְׁוּמָעָן אָוּם,
 וְוִי צְוִיבָעַרְלִיכָּע, זְילְבָעַרְדִּיךְ
 אָוֹן — דָּעַזְאַלְיְרָטָע, טְוִיטָע שִׁיפָּן.

ליקט

פלידיינרמיין, פארבלענטע פון טאגלייכט,
שלאָפּן אַין לעכער פֿאַרְשְׁטָעַט,
וואָרטְנְדִּיך אַף נאָכֶט
צַו וועדרן זעֻווֹדִיך.

און מיר בלְאנְדוֹשְׁעַן אָום
איין דער פֿינְצְטָעַר פון די זוֹנִיקָע טָבָג אַף דער ערֵד
און ווערַן פֿאַרְבְּלָעַנט
וועַן מיר וואָרְפּן אַ בְּלִיך
אטַן דעםערִישָׂן פֿאַלְמָעַן-קְנוּיֵיל פון זוֹן ...

*

קאפֿעלָא

דאָס נאַקעטָע אוִיג ווֹאלְט קִיינְמָאָל נִישְׁת גַּעַצּוּיִפְּעַלְט,
 אָז קָאַפֿעלָא אֵיז בְּלוּזָן אֵין שְׁטוּרָן.
 נָאָר אַיך — כְּהָאָב אִים נָאָר גַּעֲטָאָן אָ נָעַם אַרְיָין
 אַיְן סְפֻעְקָטְרָאַסְקָאָפּ —
 אָוָן פָּאָר מִין ווַיְזַע הָאָבָן זִיךְרָאַנְפְּלָעַט
 צְוּוִי רִיזְקָע פְּלָאָמְעָן-קְנוּילָן אֵין רְוִים,
 זִיךְרָדְרִיעְנְדִיק אַיְינָעָר אַרְומָ צְוּוִיטָן
 מִיטָּא בְּלִיצְקָעָר שְׁגַּעַלְקִיטָּן,
 אַיְעָדָעָר אַיְינָעָר
 קְעַמְאָט הַונְּדָעָרט מָאָל גַּרְעָשָׂע פָּוָן דָּעָר זָוָן
 אָוָן בִּידָע צְוָאָמָעָן
 הַוְּנְדָעָרט פְּעַרְצִיקְפָּאָכִיק לִיכְטִיקָעָר פָּוָן אַיר.

או זאָס בלַאָע פִּיעָר פֹּוֹן גְּעוֹזָאנְג
ארײַן אַיז אַין דֵּין וּוַיִּנְשְׁטָאָקִי,
הַאֲבָנְדִּי וּוַיִּנְטְּרוֹבִּינְ אַנְגַּעַהוּבִּין זִינְגָּעָן.

רייסטו אָפֶן וּוַיִּנְטְּרוֹבִּיב
אוֹן בְּרִיְנְגָּסְטִ זַי צַו צַו דֵּין מַוְיל,
הַיְּבָנְדִּיְנְעַ צִיְּן אַן זִנְגָּעָן.

זִיְּטַ דַּעֲמָאָלַט גִּיסְטוֹ אָוֹם אַיבָּעַר עַרְד
אוֹן יַעֲדָעַר אַיְנָעַר אוֹן אַלְץ,
צַו וּוֹאָס דוֹ טִיסְטַ נַאֲרַ אַ שְׁמִיכָּל,
הַיְּבָט אַן זִנְגָּעָן.

מיטן בלען פיער פון געזאנג
 ברענען
 די צאנקנדיקע זונען פון מיין כאלעט.
 אָך יונע זונען
 זונען פיערדיקע שטעת פאראגען,
 מיט פיערטעמלען,
 אָך זילן פון פיער.
 און איבער פיערדיקע גאטן,
 אין פיער-קלידער אויסגעפוץט,
 גיינ אום מענטשען פון פיער,
 פון דעם בלען פיער פון געזאנג.
 מיטן בלען פיער פון געזאנג
 ברענען
 די צאנקנדיקע זונען פון מיין כאלעט.

די זוֹן פַּאֲרָגִיֶּת אֵין מַאֲרֻעָוֹת,
 אָנוּ דָו פַּאֲרָגִיֶּסֶט צְוֹזָמָעָן מִיט דַעַר זוֹן!
 מִיט יַעֲדָעַ רַיְיגַע,
 וּוֹאָס דַעֲרָגָנְטָעָרֶט די זוֹן צְוֹן אִיר צִיל,

דַעֲרָבָעָנְטָעָרֶטֶסֶט זִיךְ צְוֹן דִּין סָאָף.

וּוַיְיַיְזֵ מִיר!

צִי הַאֲסָטוֹ שָׁוֵין קִיְין אַגְּדָעַר שָׁא זִיךְ נִיט גַעֲקָעָנֶט אַוִיסְקָלִיבָן
 וּוַיְ נַאֲרֵ צָו שְׂטָאָרְבָּן מִיטָן זְוַנְפַּאֲרָגָאנְג?
 אַפְּלָעַ אֵין דַעַר לַעֲצָטָעַר רַיְיגַע פָּוֹן דִּין אַוְנְטָעָרְגָאנְג
 קַעַנְסָטוֹ אַוִיךְ נִיט זַיְינָן אַזְוִי שִׁין
 וּוַיְ דִי שְׂטָאָרְבָּנְדִּיקָע זֹן!

וואס מעעל איך האב מיט מיין הארצן
דאס ליכט פון לידער געטרונגען,
אלץ דארשטיינער בין איך געווארן.
האָב איך נישט אויפגעערט צו טרינגען
בייז דאס ליכט האָט אין אלע מײַנע גליידער
די ווייטסטע גאנגליין דערגריכט
און איך האָב דערפֿילט אין זיך די שׂווערקייט פונם ליכט,
און די שׂווערקייט האָט מיך גריינג געמאכט,
גריינג און ליכטיק,
אווי או די וועלט מיט אלץ וואס אין איר
אייז געווארן מיר פיגצטער.

*

אין דער מידבָּאָר פֿוֹן וּוּלְטַן, פֿוֹן דער היָגֶעֶר,
אין דער וּוּלְטוּוִיסֶט, דער פֿרְעַכְטִיק-גַּעֲמִינְעָר,
דאָ פֿאָדְמָאָג אֵיך אַיְנָאַיְנְצִיקָּן כָּאוּועָר
און זִין לִיכְטִיקָּעָר נָאָמָעָן אֵיז — קִינְעָר.

אין אַוְיְגְשְׁטוֹלָן גִּינְגָּאָלָה, באַאוּיגָנָט
מיַט רְוִיטְפָּלָם עַנְדִּיק-שְׁמִיכְלָנְדָעָ שְׁטִינְגָּעָר,
אין אַפְּאָלָאָז פֿוֹן שְׁטָרָאלָן-שְׁטָאָלָל בְּלָאָעָן
זִיצְט אָוֹן וּוִיגְט זִיךְ פֿאָרְכָּאָלְעָמָט דָּארָט קִינְעָר ...

און וּוֹעֵן טָאָג צָאָלָט שְׁוִין אֵף מיַט זִין לְעֵבָן,
און אַעֲלָנְט זְךָ נְעַסְט אַיְן מִין הָוִיָּה
אוֹאָעֲלָנְט בְּיוֹ פְּיַין, אָוֹן אַיְן מָאָרוּעוֹן
דָּארָט פֿאָרְבָּלִיט שְׁוִין מִין גָּאָלְדָעָנָעָ רְוִיָּוָן!

וּוְאָכָן טְרִיטָּמִיט מִין גַּעַתְּעָר אֹיף אָוֹן טְיִקְעָפָּה
עֲפָנְט קִינְעָר פֿאָרְכָּאָרְעוֹוֹת מִין טְרָה,
קוּומָט אַרְיִיָּה, טְיט אַנְיִיג זְךָ פֿאָרְכָּאָרְעוֹוֹת
זִעְצָט זִיךְ כָּאָרוּעוֹו אַוּעָק קָעָגָן מִיר.

זָאָג אֵיך : "קִינְעָר, מִין לִיכְטִיקָּעָר קִינְעָר,
זָאָג אֵיאָ, בִּזְוֹט אַכְּוֹתָר מִיר הַיְּינָט ?" ...
און דער קִינְעָר הַיְּיבָט אֹיף זִינְעָר בְּרֻעָמָעָן
און פֿאָרְטְּרוּוּעָט : "סְאָיָן קִינְעָר דִּין פְּרִיְּגָנְט" ...

און — וּוי קִינְעָם פֿאָרְצִיטְעָרֶט מִין וּוּיְטָאָק !
קִינְעָר גְּלִיטָּמִיךְ אַרוֹסִים פֿוֹן מִין הָוִיָּה
קִינְעָר טְרוּוּרֶט מִיטָּמִיךְ אַיְבָּעָר מָאָרוּעוֹן
וּוְאוֹ סְזְוַיְּאָנָעָט מִין גָּאָלְדָעָנָעָ רְוִיָּוָן.

ניען, ס'אייז ניט מײַן שולָּד, ווֹאָס ס'אייז ווִירקלְיךָ דֵּין אָה,
אוֹ הַאלְבָּ פָּונְ מִינְ גּוֹף אִיז פָּאָרְשָׁאַלְטָן מִיט ווֹאָן;

יאָ, פְּרִיְינְט, ס'הָאָט מִינְ גּוֹף אֹזָא אָוּמְגָלִיקָ פָּאָרְצִיכְט —
איַזְעַן הַעלְפָּט אִיז בָּאוּנִיט אָוֹן אִיזְעַן הַעלְפָּט אִיזְעַן פָּאָרְקִיכְט . . .

אָטְ הַאָסְטָן צָוָם בִּיְשְׁפִּילְ, דֵּי פִּיס מִינְעַ צְוֹוִיִּיְ
איַזְעַן בִּיטְעַר מִיט זַיִי מִיר, אָ בִּיטְעַר אָוֹן ווֹיִי!

גִּיְיט אִינְגָּר אָפְ גָּאָלְדָּעָנָעָם ווּעָג אִיז זַיִן גָּאָנָגָ
פָּאָרְהָאָקְט זַיִךְ דָּעָר צְוֹוִיְטָעָר אָן שְׂתִּין אָוֹן שְׂתִּANGָ;

אוֹן דְּהָעַנְטָן, מִינְעַ העַנְטָן — אָוִיךְ מִיט זַיִי מִיר שְׁלָעָכְט, —
וֹאָס אִינְגָּר נָאָר בּוּיעָט — דֵּי צְוֹוִיְטָעָר צְוּבָּרָעָכְט :

די אוּרִין — ווֹעָן אִינְגָּר הַעֲרָט בְּעַנְטוּשָׁוָג אָוֹן פְּרִידָ,
הַעֲרָט צְוֹוִיְטָעָר בְּלוֹזָוּ שְׁרוּקָן, אָוֹן זִיפְצָן, אָוֹן לִידָ;

די אוּגָן — דָּעָרְזָעָט אִינְסָ דֵּי לִיכְטִיקִיטָ גְּרוּוּסָ,
קָלָאָגָט סְצְוֹוִיְטָעָ: "וֹואֹו לִיכְטָ ? אִיךְ זַעַפְגָּטְעָרָנִישָׁ בְּלוֹזָן ?"

אוֹן סְמָרִיל — ווֹעָן אִיזְעַן הַעלְפָּט זִינְגָּט אָוִיף לְוִיטָעָר אָוֹן דִּיןָ,
פָּאָרְקְרִימָט זַיִךְ דֵּי צְוֹוִיְטָעָ, בְּרָעָכָט אֹוִיס אִין גַּעוּווֹין.

מיין ליד

ניט פון קיין בלומען און ניט פון קיין שטערן
וועסטו פון מיין הארפער-שפיל טרייסט-לידער הערן.
איך קען נאר א ליד פול מיט צאר און געוויין,
דאָס ביזט עס, מיין אומגליקליך פֿאַלק, דו אלײַן!

פון קינדוויס אָן קלינגט מיר דיין קאָל אָף דיין גאָס
פון די נידרייך היילעך, וואו נויט גיטט אַיר קאָס.
זוי שלאנגען-גיפט טיסטו דאָס הארץ מײַנס באַצוינגען,

אונ דייך וועל איך קיינמאָל ניט אויפערן זינגען!

1923 // ~ ~ ~ //

*

עלעקטוריישע אויגן פון טורעמס, צעשטעלטע אָפַ וואָך,
 פירן אָרום זיידע שטראלבליקון, שאָרְפַּעַ
 ווי ווייזערס אָפַ נאָכְטִיקָן שטערן-בלאט,
 אָוָן פרעגן זיך נָאָך באָ דער נאָכְטָ אָפַ מעטאלענע פִּיגָּל,
 ווֹאָס אָומְפְּלִין, פֿאָרְצְעָרטָ פָּוָן דער פֿינְצְטָעָר, אָוָן זִינְגָּעָן
 פֿאָרְצִיכְנְדִיךְ בְּלוּיוּ מַעֲטָעָרוֹן אֵין אָפַל באָ מִיר.

II

וואָי פְּלָאָמִיךְ דער גַּעַפְּל אֵיז אַיבָּעָר מַאנְהָעָטָן, מַיְּין אִינְזָל!
 האָבָּן דָּאָרֶט אָפַ דער עָרְד אִינְדִּיאָנְעָר קָאָסְטִיאָרָן צַעְצִינְדָּן
 אָוָן, נַאֲקָעְטָעַ, טַאנְצָן אָרוּם זַי? ..
 ברענען דָּאָרֶט וּוּלְדָעָר? ..
 ווי סְשָׁלָאָגָט אָפַ דער גַּעַפְּל צְוָרִיךְ פָּוָן זִין אָפְּלִיכְטָ אָן אָפְּלִיכְטָ
 אָוָן שְׂוִימָט זיך אַרְיְבָּעָר דָּעַם רָאָנְדָּ פָּוָן דער שְׂטָאָטָן.
 ווי ווֹיִן אֵין אַ בעְכָּר!

E. S. B.

הונדרטצואנץיך שטאָק אַ דִין,

שטיִי אַיך אַף זִין אַקסל בֵּין

טָאג באָגֶעֶנט זִיך מִיט נַכְּבָּט
אוֹן אַין שְׂטוּנוֹג אַיך באַטְרָאָכָּט;

אַ ווי ברײַיט דער הימֶלְאנַנד
צְיָאָגָט זִיך גַּאלְדְּגַעְשְׁפָּאָגָט!

זָוָן, אַן אַדְלָעָר, גַּאלְדִּיק-בָּעָסְטָן/
אַ פָּאָרוֹזָאָנְדָעָטָעָר אַין גַּעַסְטָן

פָּוָן דִּי בָּעָרָג, מִיט פְּלִיגְגָּל רְוִיטָן
צָאָפְּלָט זִיך אַין קְלָעָם פָּוָן טְוִיטָן!

טּוֹרְעָםֶס் שְׁפְּרִינְגְּעַן אֵין אַ טְּאָגֶץ,
מִיטֶּ דִּי קָעֶפֶת אֵין אַוְונְטְּגָלָאנֶץ.

אַוְונְטֶסֶט אַגֶּ פָּאָרְנָאָרֶט אֵין פָּאָגֶץ
פָּוּ דָעֶרֶת נָאָכֶט מִיטֶּ זִיְּנָגֶץ גַּעֲזָאָגֶץ.

נָאָכֶט צְעַפְּאָטֶלֶט זִיךְּ דִּי צְעַפֶּ
שְׂאָטָנוֹס שָׂאָרָוֶן זִיךְּ אַפְּ טְרָעָפֶן,

פְּלָעַכְּתָנוֹ מִיךְּ אַרְוָת וּוּ שְׁלִינָגֶן,
וּוּרְעָטֶסֶט דִּי פִּינְצְּטָעְרְבִּישֶׁ מִירֶ אַיְינָגֶן —

לִיכְטִיקְטֶס אַוִּיפֶת אַ נִּשְׁטְּטוּרְלִיכְטֶס
אֵין דָעֶרֶת וּוּיְיטֶ, אָוּן מִיְּנָגֶץ גַּעֲזִיכְטֶס,

טְרִיבֶסֶט דָעְגַּדְיִיקְטֶס פִּינֶס,
לִיכְטֶ אַוִּיפֶת אֵין זִיְּנָגֶץ חַיְּטֶן שְׁיִינֶן.

*

צום ארבעת עשר

אומעטום, אומעטום,
 אָפַּן זֶאָס אִיךְ זָאֵל מֵין בְּלִיק נִישְׁת וּוֹעֲדָן:
 צַי אָנָּי דִּי שְׂמָאַלְטִיםְטָאַנְגָּעַן, דִּי הַונְּדָעַרְטָשָׁאַקְיָעַ,
 צַי אָנָּי דִּי קְוָנְסְטָגְעַטָּאַקְטָעַ מוּירַן, אַנְצָאַלְקָעַ פָּאָרִיקָן,
 צַי אָנָּי דִּי אַיבָּעַר טִיכָּן אַרְבָּעָגָעָשָׁאַסְגָּעַן, אַיְינְגְּדָיקָע בְּרִיקָן,
 צַי אָנָּי דִּי שְׂוֹוִינְגְּדִיקָע וִיךְ צַעְלָאָפְּעָבָן שָׁאַסְיָעָן, בָּאנְגָּעַן,
 טָנוֹנָעָלָן, אַוִּיטָּאָס, האָפָּנָס, שִׁיפָּן עַרְאָפְּלָאַנְגָּעַן,
 צַי אָנָּי דִּי בְּלָעַנְדָּפָאַרְבִּיקָע וּוִיטָּרִינָעָט,
 וּוֹאוּ עַס פְּעַלְתָּ נִישְׁת
 פָּוָן אָן אַנְצָוָג בֵּין אַ שְׁפִילְצִיגָּג, —
 זִינְגָּ אִיךְ מֵין דִּיְפִּרְאָמָּב
 דִּיְנָעָ שְׂוֹוָאַרְצָעָ, מָאֹזָאַלְיעָדִיקָע, הַיְיָלִיקָע הַעֲנָט !

אלע וועגן אויסגעפלאסטערט,
אלע שטעת שווין אויסגעמייסטערט,
אלע לענדער אויסגעפֿאָרְשַׁטַּט,
און געשטיילט דעם פֶּאָרְשֻׁעָרִס דארשט.

שווין געעקט דער קלאסן-ראנְגָּל,
מעדר אין גליק נישטָא קיין מאנגָל —
איין שאָ מי און לויַן פֶּאָר צען,
וואָס אָ האָרְצַן נָאָר גָּלוֹסְטַן קען.

יעדער היַם געערט ניט קיינעם,
אלע היַמְעָן — יַעֲדָן איינעם,
ווער עט קומט אָפַּר וואָסְעָר אָרטַּט,
פִּילְטַעַר פֶּרְיִי אָן הַיְמִישׁ דָּארְט ...

די פָּאוּווֹילְוָונְגַּ פָּוָן דעם לעבען
הָאָט זִיךְ רַיֵּיךְ צַעְבְּלִיט אַין שְׁטוּרְעָבָן
צַו דָּעָרָהוַיְבָזָגְּ אָן צַו גּוֹנְסָט
פָּוָן דעם העַלְן רַיֵּיךְ פָּוָן קּוֹנְסָט ...

הָאָפָּן מִיר אָפַּה הַיְמָלְ-פְּרִידְן ?
סְ'אַיְזַן דִּי עַרְד אָנוֹן אָגָנִיְידַן
אָגָנִיְידַן אָרטִיק-שְׁיַין
וְיַיְ פֶּאָר גְּרוּס אָזְוִי פֶּאָר קְלִין.

מיט צאנקנדייקער פארבןשפיל
די לעצטע זוּ אין יאמ זיך טריינקט,
די מארבַּלְ-שְׂטָאַט דָּאָרֶט אָפָּן באָרג
אין פֿוֹרְפּוֹרְ-שִׁין אֵיז אַיְנְגַעֲטִינְקֶט ...

און אלע מענטשן אף דער וועלט,
וַיְיִזְהַר אַגְּגָעְלִיְגַטְע גַּעַסְט,
און זְגַבְּנִיך אָונְטְּאַגְּבְּנִיך,
וַיְיִגְּרַיְתִּין זיך צָוֵם אַוְונְטְּפַעַסְט ;

און אלע מענטשן גְּרוּיס אָזְן קְלִין
דער גִּיסְט פָּוּן בְּרוֹדְעָרְשָׁאָפְט באֹזְעַלט ...
און אַיבָּעָר גָּאָסְן — גַּעַדְטְּעַנְעָר
איַיְזָן טִיש פָּוּן טְשִׁין וּוּרְט גַּעַשְׁטָעַלְט ;

און טִישְׁטוּכָּרְ; וַיְיִסְ-זִידְעַנְעַ
וּוּרְט אַוְיַּף דָּעַם גְּרוּיסְן טִיש גַּעַשְׁפָּרִיְּתָ;
און שְׁפִיְּזָן גַּעַטְרָאָנְקָן, פָּוּן אַלְ-דָּאָס-גּוֹטָס,
און גָּאָלְדְ-גַעַפְעָס וּוּרְט צַוְגָעָרִיךְ ;

און א גַעַשְׁפָּאָנְטָקִיְּתָ פִּיעַרְלִיךְ
אין אַוְונְטִיךְעָר לְוֻפְט זיך פִּילְט,
און אַפְּיִ דִי דַעְכָּרְ רָאְדִיאָם
און אוֹיך מְזַוֵּיך הָאָט אַוְיִגְעַפְשִׁילְט.

[צ'וֹ אַנְדָּעֵנְקְטָוּן מִין פָּאָטָעָר שְׁלָמָה]

אַ וְאַונְדָּעָרְלִיךְ גַּעֲשְׁטָאַלְטַוּן וּוַיְקָלְטַזְיךְ פָּאָר מִיד אַרְוִיסַפּוּנָם נַעַפְלָא
 אַוְן דַּעֲרַגְעַנְטָעַרְטַזְיךְ צָוּמִיר,
 אַוְן וּוַאֲקָסְטַמִּיט יַעֲדָן טְרָאַטָּן.
 עַס גַּיְתַּיְתַּאְסָמְטָאַלְטַזְיךְ וּוַיְגָנְדִּיךְ אַיְן זַיְינְגַּאנְגָּן
 אַוְן הַאלְטַזְיךְ דַּעַר הַיְיךְ דַּעַם קַאְפְּפָאַרְיסִין;
 זַיְינְגָּנְגָּים אַיְן מִיט גַּרְאָעֶר בַּאֲרָד בַּאוֹאֲקָסָן,
 אַוְן פּוֹן אַונְטָעָר דַּי שַׁאַטְנוֹס פּוֹן זַיְינְגַּעַגְּדִיכְטָעַ בְּרַעְמָעַן
 קַוְקוֹן אַרוֹיסַצְוּוֹיְיַאְשָׁרְפָּעַ בְּלָאַעַוְיִגְזָן
 מִיט דַּעַר אַומְשָׁוֹלְד פּוֹן אַוְמַבָּאוֹאַוְסְטוֹזִינִיקְן שְׁטָאַלְץַיְן,
 וּוֹאַסְיָאַסְעָר גַּאַטְיַאְ, דַּעֲרַקְעַנְטַקְיַאְן גַּרְעַסְעַרְסַפְּוּן זַיְיךְ אַוְיִיפְעַדְעַר עַרְדָּאַן
 אַיְיךְ וּוַיְיסַנְיִיטַצְיַאְיִזְעַס כּוּמְעַרְעַס צַיְגִּיסְטַ...
 נַאַרְ, אוֹ סַיְאַיְן מַעַרְגִּיסְטַוְויְיַיְכְּמָעַרְעַס,
 דַּאַס בֵּין אַיְיךְ זַיְכָעַר!
 אַוְן וּוֹעַן עַס קַוְמַטְזַוְמִיר צָוּמִיר,
 פָּאַל אַיְיךְ אַנְיִידָעָר פָּאָר אַיְם אַפְּ דַּי קַנְגָּן,
 אַוְן קַוְשַׁ דַּעַם שְׁטוּבִיבַפּוֹן זַיְינְגַּעַפְּסִין:
 — אַ פָּאָטָעָר, גַּרְוִיסְעָר פָּאָטָעָר מִין!

||

אָ פָּטָעָר מִיַּן,
ווען דָו בֵּית גְּעוּעָן מִיט אֹונָג,
בֵּין אַיךְ נָאָךְ צָו אִינְג גְּעוּעָן
צָו בָּאנְעָמָן דִּין גְּרוּיסְקִיט.

אוֹן אִיצְטָ ?
אִיצְטָ אַין שְׁוִין צָו שְׁפָעַט ...
אוֹן דָאָךְ וּוְעַל אַיךְ זִינְגָעָן פָוָן דִיר,
נִיט וּוְעַרְנְדִיגְ מִיד ;
וּוְילְ אַיךְ הָאָב גְּעַיְרָשָׂנֶט פָוָן דִיר
דָעַם פָּאָרְלָאָנֶג צָו שָׁאָפָן.

אָ אַט דָעַר גְּרוּיסְעָר פָּאָרְלָאָנֶג אַין דִיר,
כָּאֲטָשְׁ דִי נָוִיט האַט אַים פָּאָרְהִינְדְּעָרט דָעַם וּוְעָגָא,
אוֹן עָרְזָאָל נִישְׁטָ וּוְעָרְןָ מַעַרְ וּוְיִ פָּאָרְלָאָנֶג, —
בֵּינוֹתוֹ גְּעוּעָן דָעַר גְּרוּיסְעָר דִיכְטָעָר,
וּוְאָס האַט גַעַל עַבְטָ פָּאָזְעִיעָ.

III

באנאכט,

ווען עס געטט מיך א ביינקשאפט נאך דיר,

פאטער מיין,

לעיש איך אויס די פיעיידליך טטרונגעס

פון מיין עלעקטוריישן לעמפל

און צינד אן א ליכט,

און דעםאלט היל איך זיך

אין ערינעדרונגגען פון דיר,

וואו דו — אין דין טאלעס.

*

רָאֶדְיָא

געפיניגטער דעםער
צאפלט אויף נאכאנאנד
אונטער שנידיקע בליצן.

וואונדעטליכע משיגאעם
ווארפן באָרעווע געלעכטערס.

ביינקט דאס לידער-געמייט
פֿון אַ דִּיכְטוּר, וּוֹאָס עַלְנְדָט.

בליען שטערן-בלומען אָפָן הימל-פֿעלַד?

בלאנדזשנדיקע שאטנס,
מייט כָּלֻעַם-פִּידְלָעַן,
וואַיְנְדִּיק אֵין קָאָרָן
אָפָטְרוּיְיךְ-קָאָרְנוּוֹאָלָן.

*

אָוֹנוֹת

דער טאג שטארבט.

סַגִּיט אִים אוִיס דֵי גַעֲשָׁמָע

(די זוֹן אַין דֵי גַעֲשָׁמָע פֿוֹן טָאגְן).

אָפָן מִיזְרָעָכָרָנֶד,

אָפָה אַהֲגָל,

שְׁטָאָרָצֶת אַ רִימָעָר אָפָה אַ פֻּרְדָּה.

אַלְעַמָּאָל

טִיט עָר אַ טְרִיאִיסֶל מִיטָּן קָאָפָה

אוֹן פֿוֹן זַיְנָעַ לְאַקְוָן

צְעַיָּאָגָט זִיךְ אַ פִּינְצָטָעָרָנִישָׁ אַין דִּידָעָר.

שְׁאָטָנוֹת

גַעֲמָעָן זִיךְ פָּאָרָן.

די לוֹפֶט וּוּעָרֶט סְטְרוֹנוֹעָדִיק

אוֹן סְוִידָעָט גַעֲזָאָנָגָן.

פִּינְצָעָן שְׁפְּרָאָצָן אָרוֹיסָ אַין דָעָר פִּינְצָטָעָר.

לִיכְטוּרָעָםָס וּוִי גַעֲשָׁרִיעָן

לְעַשְׂן זִיךְ אָפָה יַאֲמָעָן.

*

די זוֹן קְנִיט אֵין מָרֻעָו
 אֵין וּוַיִּנְט אָזִי גָּלְדִּיק
 אֵין ס' בְּלַטְעַט דָּאָס הָאָרֶץ פָּוּן דָּעַר זֹוּ!
 לִיבְטִיקָע קִינְדָּעָר,
 הָאָנָט בָּא הָאָנָט אֲנוֹגָעָנוֹמָעָן,
 גַּיְעַן פָּאָרְבִּי אֵין זַיְיָ פְּרָעָגָן:
 — דִּיכְתָּעָר!
 פָּאָרוֹאָס וּוַיִּנְטָט די זוֹן אָזִי גָּלְדִּיק?
 וָוי אָן עַלְנְטָעָר וּוְאַנְדָּלָעָר אֵין מִידָּבָּאָר,
 קְנִיט אֵין וּוַיִּנְטָט אֵין פָּאָרְשָׁוּוֹינָט אֵין מָרֻעָו!

*

טאג און נאכט דערלאנגען זיך די הענט.
ערצען-זואו האט אויפגעשפילט אין אונט-פידל.

גאנדייקע ברעמען פארגיען זיך אין ציטער,
גאנדייקע ליפן טראגן זיך אקעגן ליפן, —
טאג און נאכט דערלאנגען זיך די הענט.

עפעס האט א דעםער געטאן אין לוטען!
עפעס — ווי געפאנגען אין א שטייג נאר,

צאפלט זיך און מינעט!
ערצען-זואו האט אויפגעשפילט אין אונט-פידל.

ביזט וויתט פון מיר
 און צייבערסט, גאנא.
 ווי אורהאנס,
 ווֹאָס ווִיגַט זִיךְרָן
 ווִיגַט זִיךְרָן אָן צִיטָעָרט,
 אָ זִילְבָּדְרִיךְ ווְאוֹנְדְּדָר
 אָין טַעַלְעַטְקָאָפְּ-רָעָרָל בָּא מִיר, —
 ביזט וויתט פון מיר
 און צייבערסט.

*

מייט די אויגן-בליצן דיבנע,

וואס צאנקען

נאכן אויף-און-אָפַּ

פָּן דיבנע וויעס,

דו רײַצְט זיך מיט מיר —

אט שיינקסט מיר צוויי דימענטן,

אט נעמסט זיי אָפַּ ! —

צינדסט און לֻעְשֶׂט,

צינדסט און לֻעְשֶׂט,

דעם בלוט-נאפט אין מיין האָרְץ-לאָמָפַּ.

*

שווין לאנג איז דיר האט זיך פארגלווט,
שיימאמרא,
זיך א שפיל טאנ מיט מיר.

אייצט פלארטסטו מיט אנדרע אין לוסט,
שיימאמרא,
און עס לאכט זיך נאָר דיר.

נאָר אַיך, איז מיט צינגריעז און פײַן,
שיימאמרא,
כ'האָב פארשליערט דײַן רינגן.

דעַרעהערט האט זיך מיר דײַן געוווינ,
שיימאמרא,
דײַן געוווינ אין אַיר קלינגן.

*

אין א נאכט

ביזט אוועק פון מיין הוין

און פארגעטען דיין שאטן בא מיד אף דער וואנטן,
גלייך א שאמעס איבער א טויטן,
האב איד אין דער נאכט
אייבער דיין שאטן געדוכנטן.
און וווען נאכט האט מיט דראעל
מיין איפֿזִין באשפְּרָאַךְן,
דן האט מיד דיין שאטן
געודאלוט און געקובשט!
נאר או זונ האט צומָאָרגָנס
מיט שטראָלן גענומען
מיין פֿעַנְצְּטָעָר אַנְגְּרִיְּפָן
אי אַוְיךְ, פֿוֹנְקָט ווי דָוִי
דײַן שאטן —
צערונגען —
אנטְרָוּנָעַן.

*

דוּ ווְאוֹנִיסְטָ אַפְּ הַוִּיכְלָאנְדָּ,
אוֹן אֵיךְ ווְאוֹין אַפְּ פְּלָאכְלָאנְדָּ.
וַיַּלְסְטוּ אַ לִיבָּעָס־גְּרוֹסָ שִׁיקְנוֹ,
דיַר זָעֲנָעָן דִּי שְׂטוֹרָאָמָעָן צָו דִּינְסְטָ.

וַיַּאֲרְפְּסְטוּ אַ צִּיכְּן אַרְיִין אֵין אַ שְׁטוֹרָםָ,
אוֹן אֵיךְ אֵין מִיּוֹן הַיּוֹם, אֵין דָעַם פְּלָאכְלָאנְדָּ,
פְּלָאַטְעָרְנְדִּיק אַיְבָּעָרָן שְׂטוֹרָם טָאָג וּוְיִנְאָכְטָ,
דָעַם צִּיכְּן בָּאָקוּם אֵיךְ אֵין צִּיטָּ ...

בָּאָרָ אֵיךְ, אוֹ אֵיךְ ווַיַּלְסְטוּ אַ לִיבָּעָס־גְּרוֹסָ שִׁיקְנוֹ,
אֵיךְ וּוְאַסְעָרָן אַוְיפָּן טִי אֵיךְ דָאָס ?
אֵיךְ טִי אַ שְׁרִי אֵן אַפְּנָן שְׂטוֹרָם, אַפְּנָן ווַיְלָדָן,
דָעַלְשְׁדָעַקְתָּ זִיךְּ דָאָס וּוְאַסְעָרָן, בְּלִיבְתָּ שְׂטִיְין אַפְּ אַ רִיְגָעָ,
אוֹן הַיְיָבָט אֵן צָו לַוְיָפָן צְרוּיקָ ...

דו ביזט אין מײַן צימער נישטָא
דאָך שטיסטו פאר מיר אָזָא,
ווײַ אין יונגעַר נאכט,
וועָען דו האָסט מיר דײַן באקעטקייט אַנטפלעקט.

דײַן קערפֿער אִיז געוועַן רַאַז,
ווײַ פֿון מאָרגנשִׁין געפּוֹרְעָמֶט,
אוֹן וּוְיַאֲמַרְגַּנְשִׁין האָסטָו גַּעֲלִיכְתָּן
אין מײַן פִּינְצְטָעָרָן צִימָעָר.
נאָר דו ביזט אוֹזָעָק פֿון מיר באַלְיִידִיקָט,
וּוַיְיל אִיךְ האָבָדֵיךְ נִישְׁטָ גַּזְוָנְגָעָן, —
וּוַיְיל אִיךְ אלְיִין, אִיךְ אלְיִין
בֵּין זִבְנְפָאָכִיגְ שֻׁעְנָעַר פֿון דִּיר ! ..

*

הארבסט

אָ גוֹט אַיְ דָּאָך אָוּמְגָלִיקְלִיך זַיְן פָּאֶרְלִיבֶט
 אַיְן הַאֲרְבֶּסְטָעָג, קִילְבָּלְעָד-לוּטָעָרָע, וּוָאָס צָאנְקָעָן
 מֵיט אָפְּגָעָשָׂרָאַקָּעָנָע, פָּאֶרְזָאַמְּטָע זָוְנְפָּאֶרְגִּינָּג,
 וּוְיַ פָּאֶרְבָּ אָפָּ לְאַגְּנִיטָן פָּוָן אָ גּוּסְעָסְדִּיקָן קִינְדָּ.

וּוְיַ סְּשָׁטוּנִינְטָ דָּעָר נִיטְגָּעוֹו אַוְינְטָעָר בְּלִיק אָפָּ הַוִּילָּ-אַנְטְּבָלוּזְוּטָעָ בִּימְעָר,
 מֵיט הַמְּלָ וִיר אַנְטְּפָלְעָקָן צְוִישָׁן זַיְר גַּעַצְוִיְיג,
 אַיְן זַיְרָע לִיְדָן, שֻׁוּעָרָ-גַּעַטְרָאַפְּעָנָע פָּוָן גּוּרִילָ—
 וּוְיַ שְׁטִילָ זַיְיָ זָעָנָעָן! וּוְיַ שְׁטִילָ דִּי דָעַרְפָּעָר זָעָנָעָן אָוָן דִּי פָעַלְדָּעָר!
 אָוָן אַיְבָּעָר אַלְעָס אָזָא שְׁטָרָאַלְנִידְקָע לְוִיטָעָר
 פָּוָן אַוִּיסְגָּעָנִיכְטָעָרְטָקִיִּטָּ, אָוָן טְרוּוּעָר, אָוָן גַּעַזְעָגְבָּנוּג!

נָאָר בְּעַסְעָרָיְ אַיְ אָוּמְגָלִיקְלִיך זַיְן פָּאֶרְלִיבֶט
 אַיְן רִיגְגָנְטָעָג פָּוָן הַאֲרְבֶּסְטָט, אַיְן סְמוֹתְנָעָ-לְעָרָע...
 סָאַיְן פָּאַסְיְקָעָר!... דִּיְדָן טְרוּיְעָר אַיְן צְוִוְילִינְג
 דָעַם טְרוּיְעָר פָּוָן דָעָר פְּרִידָ-פָּאֶרְשְׁטָעְטָעָר עַרְדָּ!
 מֵיט יַעַדְעָר רִיגְגְּבִּיטְשָׁ פָּוָן וּוִינְטָן דִּינְעָ שְׁוִיבָן,
 דָעַרְשָׁלָאָגָן בְּלִיבְטָ דִּיְדָן זָעָל אָוָן שְׁטִימָעָר...
 דָו שְׁפְּרִיְזָוָט אַרוּם, קוּקְסָט צָו וּוּדִינְעָ טָעָג,
 זַיְיָ וּוְיַאנְעָן דִּיר צְזָאָמָעָן מֵיט דִּי בְּלָעְטָעָר...

מיינאקט אין שפעטן הארבסט.

די לופט איז ווארעם ;

די אָפַגְעַצְעַטָּע בִּימָעֶר שְׂתִיְעֵן שְׁמַנְעַסְרָעֶ,

טיינדייך טפילע אין עקסטאָזּו צו דער פולעד לעוואָגע.

די לעוואָגע היינט אַיגְמִיטָן הִימָל,

אי בער מײַן קָאָפּ.

(עמיינער דָּארָט

אין אַ וַוִּיסְטָן כָּאָלָאָט

קְנִיט אָפּ דִּי פָּעַלְדָּעָר פָּוּן לִיכְטָן !)

דער הִימָל אַיז דָּוּרְכוֹיְכְּטִיךְ-בָּלָאָ,

און דִּי קְרוּפְּנוּ שְׁטָעָרָן

בלישטשען ווי דְּרַיוֹנוּן זָנוּגָן.

בָּאָם יַאֲמְבָּרָעָג — סְאַיזְ קִינְגָּעָר נִישְׁטָאָ.

דער יַאֲם אַיז דָּוִיטְלִיךְ-פִּינְצְטָעָר

און מִיד.

די כּוּוֹאַלְיָעָס, דָּאָכְטָ זִיךְ,

דָּעַרְשְׁפְּלִין שְׁוִין מִיטָּן בְּרָגָז זַיִעָר לְעַצְטָע שְׁפִילָ

און וּוּעָלָן בָּאָלָד וּוּרָעָן אַנְטְּשָׁוִיגָן.

שְׁנִירָן פִּיעָרָלָעָךְ מִינְגָּעָן זִיךְ אַיבְּדָעָרְוּוִיט :

לִיכְטוּרָעָם, ווי גַּעַשְׁפָּעַנְסְּטָעָר פָּאַרְבָּאָרְגָּעָעָן,

וּוִינְקָעָן זִיךְ אַיבָּעָר :

און אַיגְמִיטָן יַאֲם

וּוִיגָּט זִיךְ אָן אוּפְּפָעָר אַגְּלָאָק אָפּ דִּי כּוּוֹאַלְיָעָס,

וּוִיגָּט זִיךְ אָן וּוִינְט אַיז דָּעָר נָאָכָט.

עס קען

עס קען קיין באליידיקונג ניט פון קיין מענטש
 צו אַנְמֹות מִיךְ בִּיגָּן;
 אוֹן מַעֲגָן דֵּי אָוּמְרִינֶעָ שְׁטוּרְוִיכְלָעָר וּי קָעָץ
 פָּאָרְלוּפָּן דֵּי וּוּגָן.

ניט אַיְמָעָר וּוּט זַי דָּאָךְ גַּעֲלִינְגָּעָן מִין וָאָרָט
 אַיְיךְ צַו פָּאָרוּעָן;
 פְּרִיעָר צַי שְׁפָעְטָעָר וּוּט קָוּמָעָן אַ טָּאָג —
 אַיְרָוּ וּוּט מִיךְ דַּעֲרָהָעָר ...

אוֹן לִיכְתִּיק דָּאָס לִיכְתִּפְתָּח אָפָּן וּוּגָן צַו מִין צַיל
 אַיְן וּוּיִיט וּוּט זַיְךְ צִינְדָּן; —
 אַ לִיכְתִּפְתָּח טָאָן דָּוְרָךְ וּוּלְעָט וּי אַ הָעָלָעָר קָאָמָעָט
 אוֹן — פָּאָרְשָׂוִינְדָּן.

*